

МІСЦЕ І ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ РИНКУ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ

Посилення процесів інтернаціоналізації, економічної інтеграції і глобалізації, яким характеризується сучасний етап розбудови світового господарства, а також динамічний розвиток зовнішньоторговельних відносин і науково-технічного прогресу зумовлюють набуття транспортними послугами статусу важливої складової механізму міжнародної передачі продукції і руху факторів виробництва.

Наразі світовий обсяг експорту транспортних послуг складає близько 2 трлн. дол. США, маючи стійку тенденцію до зростання. Так, у 2015 р. п'ятірка найбільших експортерів транспортних послуг представлена США, Німеччиною, Сінгапуром, Францією і Великобританією; п'ятірка найбільших імпортерів – США, Китаєм Німеччиною, Індією, Францією. У цих країнах експорт (імпорт) транспортних послуг сягає 10-40 % від загального обсягу експорту (імпорту) послуг (таблиця 1). При цьому відмітимо, що зростання обсягів перевезень усіма видами транспорту на світовому ринку супроводжується підвищенням вимог до якості транспортного обслуговування, ускладнюючи виграш у конкурентній боротьбі.

Таблиця 1

Показники зовнішньої торгівлі транспортними послугами у 2015 році (розраховано авторами за даними [1; 2])

Найменування країни	Експорт		Найменування країни	Імпорт	
	Транспортні послуги у % до загального світового обсягу транспортних послуг	Транспортні послуги у % до загального обсягу послуг країни		Транспортні послуги у % до загального світового обсягу транспортних послуг	Транспортні послуги у % до загального обсягу послуг країни
США	9,9	11,9	США	9,6	19,7
Німеччина	6,1	20,7	Китай	7,5	16,1
Сінгапур	5,6	33,8	Німеччина	6,5	22,6
Франція	5,2	18,4	Індія	5,2	42,5
Великобританія	4,9	11,8	Франція	4,7	20,8
Китай	4,5	13,5	Сінгапур	4,4	30,7
Данія	4,3	59,9	ОАЕ	4,3	65,0
Голландія	4,3	20,1	Японія	4,1	23,3
Японія	4,2	21,9	Великобританія	3,5	16,7
Південна Корея	3,9	33,4	Південна Корея	2,9	26,1
Україна	0,6	54,1	Україна	0,1	20,9

В Україні у 2016 р. експорт транспортних послуг становив 53,7 % від загального обсягу експорту послуг та 14,6 % від загального обсягу експорту товарів і послуг, імпорт транспортних послуг – відповідно 18,6 % і 2,5 %. І хоча Україна надає зовсім незначну частку світового обсягу транспортних послуг (менше 1 %), останні становлять понад 2/3 її зовнішньоторговельного обороту послугами.

У цілому, сучасний стан економіки України характеризується підвищенням ролі транспорту, який до того ж, з огляду на особливості її геополітичного положення, має й значне міждержавне значення, що з часом зростатиме. В Україні розвинені всі види транспорту, при цьому автомобільний утримує перше місце за перевезенням пасажирів та друге – за вантажооборотом. Разом з тим, спостерігається стійка тенденція до зростання частки вантажних перевезень автомобільним транспортом у загальному обсязі, яка наразі сягає майже третини останнього [3].

Розташування України на перетині головних транспортних шляхів євразійського континенту зумовлює природні передумови формування високого рівня її транзитного потенціалу. За даними британського інституту проблем транспорту «Rendall», за коефіцієнтом транзитності, який визначає рівень розвиненості всіх видів транспортних зв'язків та відповідної їм інфраструктури, Україна посідає перше місце серед країн Європи. Разом з тим, завантаженість цих шляхів не відповідає їх можливостям. До того ж, незважаючи на значний транзитний потенціал України та збільшення зовнішньоекономічних вантажопотоків через її кордони, частка вітчизняних перевізників на цьому ринку є незначною через присутність великої кількості перевізників з Росії, Білорусі та країн Балтії, які швидко оцінили його перспективу. Конкуренція також посилюється з боку перевізників таких колишніх соцкраїн як Польща, Румунія, Словаччина, Угорщина, Чехія, які також мають вигідне геополітичне розташування, але набувши асоційоване членство у Євросоюзі, отримали таку значну перевагу як спрощений режим проходження митниць, що дозволяє економити час і відповідно підвищувати ефективність використання автомобільного парку. Так, наразі лише близько 10 % вантажів, що перетинають кордони України, перевозять національні перевізники (наприклад, у США, які проводять преференційну політику щодо свого транспорту, цей показник становить 100 %). При цьому частка перевезень автомобільним транспортом України у загальному обсязі транзитних вантажоперевезень її територією стрімко зростає, наближаючись до 20 % [3].

У вирішенні питань зростання обсягів транзитних автоперевезень та підвищення ефективності надання послуг автотранспортними підприємствами України у міжнародному сполученні одним із першочергових завдань є створення ефективної транспортної системи України у цілому та інтеграція її до міжнародної, оскільки більша щільність шляхів сполучення на території держави, ширша розгалуженість системи транспортно-комунікативних сполучень, а також розвиток мережі міжнародних транспортних коридорів, що проходять її територією, та створення сприятливих умов для вільного проходження транзиту неодмінно позитивно впливатиме на забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного автотранспортного комплексу на світовому рівні як важливої передумови (поряд із вдалим геополітичним розташуванням) щодо перемоги у боротьбі за можливість обслуговування транзитних вантажопотоків.

Список джерел:

1. *Транспорт: экспорт услуг [Электронный ресурс] : Мировой атлас данных, сайт.* – Режим доступа : <https://knoeta.ru/atlas/topics/Внешняя-торговля/Экспорт-услуг/Транспорт>. – Дата доступа 19.10.2017. – Загл. с экрана.

2. *Транспорт: импорт услуг [Электронный ресурс] : Мировой атлас данных, сайт.* – Режим доступа : <https://knoeta.ru/atlas/topics/Внешняя-торговля/Импорт-услуг/Транспорт>. – Дата доступа 19.10.2017. – Загл. с экрана.

3. Болдовська К. П. Сучасний стан і шляхи підвищення ефективності роботи автотранспортного комплексу України у контексті розвитку транскордонного співробітництва / К. П. Болдовська, Д. В. Лиженков, Р. С. Цубера // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва : зб. наук. праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – Харків : ХНАДУ. – 2017. – № 3 (18), Т. 2. – С. 4-8.